

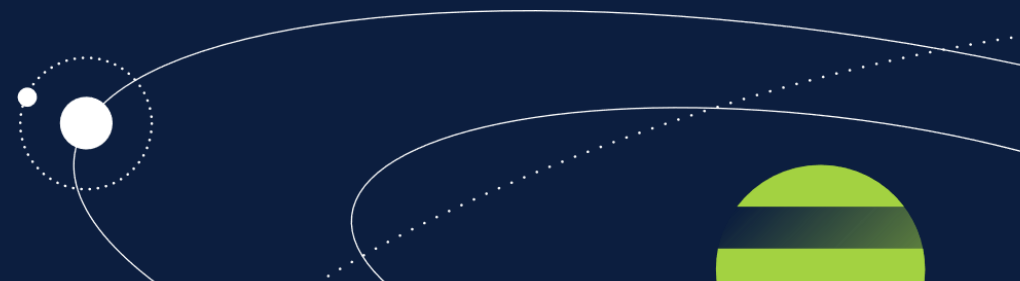
Viešųjų pirkimų savaitinis naujienlaiškis

2024 m. spalio 28 d. – lapkričio 17 d.

2024 m. 44-46 savaitės

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Mielieji,

Ruduo įpusėjo visu smarkumu. Pristatome naujus įstatymo pakeitimus ir gausią VPT metodinę medžiagą. Viena svarbiausių naujovių, ypač svarbi mažesnėms perkančiosioms organizacijoms – VPT skambučių centras. Iš tiesų racionali ir efektyvi priemonė.

Taip pat pristatome vieną Teisingumo Teismo sprendimą dėl koncesijų sutarčių keitimo tvarkos, kuri aktuali ir viešųjų pirkimų sutarčių kontrahentams. Apžvelgiame Lietuvos apeliacinio teismo nutartis dėl atsiskaitymo su tiekėju už atliktus, bet nepriimtus darbus, bei tiekėjo kvalifikacijos vertinimo probleminių aspektų.

Vis dėlto pats didžiausias įstatymo leidėjo ir teismų dėmesys šiuo metu nukreiptas į tiekėjų pasiūlymų vertinimą nacionalinio saugumo užtikrinimo aspektu. Šiuo klausimu pristatome tris naujausius Lietuvos apeliacinio teismo procesinius sprendimus, kurie ne tik skirtinga apimtimi nagrinėja panašius klausimus, bet ir prieina prie iš esmės skirtingų rezultatų.

Gero skaitymo!

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

Lietuvos Respublikos Seimas 2024-11-07 priėmė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo (Įstatymas) pakeitimo įstatymą Nr. [XIV-3083](#)

Įstatymo 33 str., reglamentuojantis tiekėjų kvalifikacijos nustatymo reikalavimus, pakeistas nustatant:

- **Įstatymo 33 str. 9 d. papildyta 6 p.** nustatant, kad perkančioji organizacija turi teisę neleisti tiekėjui dalyvauti jos organizuojamuose viešuosiuose pirkimuose, jei jis, jo subtiekęjas, ūkio subjektas, kurio pajėgumais remiamasi, tiesiogiai ar netiesiogiai vykdo veiklą Rusijos Federacijoje, Baltarusijos Respublikoje, Rusijos Federacijos aneksuotame Kryme, Moldovos Respublikos Vyriausybės nekontroliuojamoje Padniestrės teritorijoje, Sakartvelo Vyriausybės nekontroliuojamose Abchazijos ir Pietų Osetijos teritorijose, arba yra ūkio subjektų grupės, kurios bet kuris narys vykdo veiklą nurodytose valstybėse ar teritorijose, narys arba jos vadovas, kitas valdymo ar priežiūros organo narys.
- **Įstatymo 33 str. 10 d. patikslinta** nustatant, kad perkančiajai organizacijai kilus abejonių dėl tiekėjo atitikties Įstatymo 33 str. 9 d. nurodytiems reikalavimams, ji privalo paprašyti tiekėjo, kurio pasiūlymas yra pirmas eilėje, prieš nustatydamą jo pasiūlymą laimėjusiu, pateikti tiekėjo nurodytą informaciją tiek patvirtinančius dokumentus, tiek ir paaiškinimus dėl pateiktų dokumentų ir atitikties Įstatymo reikalavimams.

Įstatymo pakeitimai įsigalioja nuo 2025-01-01.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS I

1. **VPT: praneša**, kad parengė Sutarčių vykdymo **atmintinę**. VPT tikisi, kad naudojantis atmintine bus galima sumažinti galimų sutarčių pažeidimų riziką ir užkirsti kelią teisiniams ginčams, kylantiems dėl sudarytų viešųjų pirkimų sutarčių.
2. **VPT: informuoja**, kad VPT skambučių centras plečia savo veiklą ir įgalina dvi konsultavimo linijas. Konsultavimo linijos +370 5 219 7002 telefonu bus galima gauti atsakymus į bendro pobūdžio klausimus, susijusius su pirkimų teisiniu reguliavimu, pirkimų vykdymu, įskaitant darnųjų pirkimų klausimus. Ši linija dirbs „autoatsakiklio“ principu, t. y. dėl konsultacijos skambinantis asmuo turės į autoatsakiklį įrašyti savo klausimą ir tuomet laukti skambučio iš VPT konsultanto.

Konsultavimo linija + 370 5 219 7000 bus teikiamos konsultacijos CVP IS veikimo, skelbimų pildymo, sutarčių viešinimo bei virtualios atestacijos sistemos techniniais klausimais.

3. **VPT: praneša** apie žaliųjų pirkimų reglamentavimo pokyčius. Žaliųjų pirkimų **aprašas** patikslintas papildant minimaliais kriterijais ir kai kur jų atsisakant.
4. **VPT: praneša** apie Koncesijos įstatymo pakeitimus, kurie įsigalioja nuo 2024-12-01. Pagrindiniai pakeitimai apima koncesijų projektų planavimo ir konsolidavimo reglamentavimą, kai koncesijos sutartį vykdo daugiau nei viena suteikiančioji institucija. Atsisakyta galimybės koncesininkui perduoti valstybei, savivaldybei ar suteikiančiajai institucijai priklausantį turtą panaudos teise; dabar turtą galima perduoti tik patikėjimo arba nuomos teisėmis. Papildytos privalomos koncesijos sutarties sąlygos, numatančios išankstines sutarties sąlygas, investicijų ir finansavimo šaltinius, šalių teisių ir rizikų pasidalijimą bei kokybės ir kiekybės reikalavimus.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS II

5. **VPT: paskelbė** Socialinių pirkimų stebėsenos **ataskaitą**. VPT nustatė, kad šiuo metu turimais duomenimis, 2024 m. sutarčių, sudarytų įvykdžius socialinius pirkimus (be žodžiu sudarytų sutarčių), vertė siekė 2,2 proc., o sudarytų sutarčių skaičius – 0,7 proc.
6. **Ekonomikos ir inovacijų ministerija (EIMIN): praneša**, kad 2024-11-28 bus pristatomi efektyviausi šių metų viešieji pirkimai. EIMIN su VPT surengs konferenciją, kurios metu šiuos viešuosius pirkimus vykdžiusios organizacijos ir įmonės pasidalins gerąja patirtimi viešųjų pirkimų srityje. Konferencijos tiesioginę transliaciją bus galima stebėti EIMIN „**Facebook**“ paskyroje.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Teisingumo Teismo 2024-11-07 prejudicinis sprendimas byloje *Adusbef (Pont Morandi)*, C-683/22: apie neesminius koncesijos sutarties pakeitimus būtina viešai informuoti, kad suinteresuoti subjektai įvertintų poreikį ginti savo teises; atliekant tokius pakeitimus, jei jie nesusiję su koncesininko pakeitimu, nereikalaujama patikrinti koncesininko patikimumo ir įvertinti jo vykdytos sutarties tinkamumą.

Italijoje, sugriuvus viadukui, už jo saugumą atsakingas koncesininkas ir už kelių infrastruktūrą atsakinga PO pasirašė taikos sutartį, kuria koncesininkas įsipareigojo (i) išmokėti kompensaciją; (ii) padidinti koncesijos sutarties (Sutartis) pagrindu valdomo greitkelių tinklo standartus; (iii) perleisti koncesininko kontrolę (akcijas) kitiems subjektams. Sudarius šią taikos sutartį, toliau nebebuvo sprendžiamas koncesininko pareigų valdant greitkelių infrastruktūrą šiurkštaus pažeidimo klausimas. Kitas tiekėjas kreipėsi į teismą, siekdamas užginčyti Sutarties pakeitimą, kuriam, jo vertinimui, reikėjo atlikti naują konkurso procedūrą. Teisingumo Teismas šioje byloje pateikė Direktyvos 2014/23 išaiškinimus dėl koncesijos sutarčių keitimo aspektų, kurie iš esmės tapatūs ir viešiesiems pirkimams.

Pirma, Teisingumo Teismas pasisakė, ar Sutarties pakeitimas atitinka Direktyvoje 2014/23 įtvirtintus leidžiamus konkrečius pakeitimų atvejus ir nepripažintinas esminiu jos pakeitimu.

Dėl nenumatytų aplinkybių sąlygos Teisingumo Teismas konstatavo, kad koncesininko padarytas sutarties pažeidimas savaime nelaikytina perkančiosios organizacijos nenumatyta aplinkybe, todėl ja negalima pateisinti Sutarties pakeitimo nerengiant naujo konkurso.

Dėl naujo kontrahento pakeitimo sąlygos (koncesininko bankroto ar restruktūrizavimo atvejis, jo teisių perėmimas ar konkreti tai leidžianti daryti sutarties sąlyga) Teisingumo Teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju, kai tik perleidžiamos koncesininko akcijos, nesusiklostė naujo koncesininko įtraukimo situacija. Tai nelaikyta Sutarties pakeitimu Direktyvos 2014/23 1 d. 1 pstr. d. p. prasme.

Dėl bendrų neesminių koncesijos sutarčių pakeitimo pagrindų Teisingumo Teismas konstatavo, kad koncesininkui nustatyti nauji įpareigojimai (kompensacija, saugos standartai) nelaikytini jo nauda ir šalių ekonominės pusiausvyros iškraipymu.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad jei koncesijos sutarties pakeitimas nėra esminis ir dėl to nereikia rengti naujos konkurso procedūros, bet kokiu atveju, laikantis ES bendrojo gerojo administravimo principo, tokius pakeitimus reikia išviešinti rinkai. Valdžios institucijų sprendimai privalo būti motyvuoti, nes jų adresatai taip gali įgyvendinti savo interesus ir suprasti savo poreikį ginti teises aplinkybės. Motyvavimas turi būti pakankamas tam, kad kiti subjektai suprastų motyvus, dėl ko koncesijos sutarties pakeitimas nereikalauja naujos procedūros.

Trečia, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ES teisė nereikalauja tikrinti keičiamos sutarties kontrahento (koncesininko) veiksmų vykdant sutartį tinkamumo. Vis dėlto pačios valstybės narės gali įtvirtinti reguliavimą, pagal kurį toks patikrinimas būtų vykdomas.

Teisingumo Teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: perkančioji organizacija, dėl pasikeitusių poreikių nutraukusi rangos sutartį, tiekėjui privalo sumokėti ne tik už priimtus, bet ir faktiškai atliktus darbus (UAB „Progresyvūs projektai“ v VĮ Turto bankas, 2024-10-30)

Tiekėjo (leškovo) ir PO ginčas kilo dėl skolos už atliktus, bet nepriimtus, projektavimo rangos darbus sumokėjimo. Šalys buvo sudariusios projektavimo sutartį dėl 4 objektams skirtų įvairių projektų (modernizavimo, techninio projekto ir kt.) atlikimo. PO su leškovu buvo atsiskaičiusi už dalį darbų, kuriuos buvo priėmusi. PO kreipėsi į leškovą, jo prašydama patikslinti, kokia yra likusių darbų vykdymo eiga, taip pat nurodė toliau tęsti darbus. Po 11 mėn. PO leškovui dėl išnykusio poreikio gauti darbų rezultatą pasiūlė bendru sutarimu nutraukti sutartį ir laikyti, kad užsakovė su projektuotoju pilnai atsiskaitė. leškovas nurodė, kad sutartis įvykdyta apie 95 proc. ir paprašė už atliktus, bet dar nepriimtus darbus atsiskaityti. Dar po 3 mėn. PO nutraukė sutartį ne dėl projektuotojo kaltės, nurodydama, kad jau visą leškovui priklausantį užmokestį sumokėjo. leškovas kreipėsi į teismą dėl nesumokėtos lėšų dalies pritesimo.

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas), palikdamas nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą, PO apeliacinį skundą atmetė.

Pirma, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad šalys neginčija sutarties nutraukimo teisėtumo, todėl spręstina dėl atsiskaitymo su leškovu iki sutarties nutraukimo atliktus, bet dar nepriimtus darbus. Jeigu užsakovas atsisako sutarties, t. y., sutartį nutraukia dėl svarbių priežasčių iki darbas nebaigtas, tai rangovui sumokamas atlyginimas už atlikto darbo dalį (CK 6.658 str. 4 d., 6.671 str.). Jeigu užsakovas atsisako nuo projektavimo sutarties dėl to, kad prarado interesą vykdyti statybas dėl objektyvių aplinkybių (pokyčių nekilnojamojo turto rinkoje ar pan.), jis pagal CK 6.658 str. 4 d. privalo sumokėti už faktiškai atliktus projektavimo darbus.

Antra, PO neįrodinėjo atliktų, bet dar nepriimtų darbų kokybės trūkumų, nutraukdama sutartį leškovui pretenzijų nereikšė. leškovas sumažino mokėtiną sumą pagal iki sutarties nutraukimo neatliktų darbų vertę, todėl PO privalo atsiskaityti už faktiškai atliktus darbus.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: vien įvykdytos sutarties nepateikimas, kai iš pasiūlymo kitų duomenų aišku apie tokios sutarties egzistavimą, nėra pagrindas atmesti tiekėjo pasiūlymo; pardavėjas, kuris tiekėjui laimėjus pirkimą, įgyvendins preliminariąją sutartį ir parduos transporto priemones, nelaikytinas trečiuoju asmeniu, kurio pajėgumu remiamasi, todėl jo atskirai viešinti pasiūlyme nereikia (UAB „Transporto centras“ v VĮ „Klaipėdos keleivinis transportas“, 2024-11-14)

ieškovas apskundė keleivių vežimo paslaugų pirkimo (Pirkimas) rezultatus, nurodydamas, kad Pirkimo laimėtojo pasiūlymas turėjo būti atmestas dėl neatitikties: (i) profesinio pajėgumo reikalavimui ir (ii) techninio pajėgumo reikalavimui. Ieškovas nurodė, kad Pirkimo laimėtojo pasiūlyme deklaruojama tik viena sutartis, kuri nėra pakankama profesiniam pajėgumui įrodyti. Tik teismo procese pateikta papildoma sutartis negalėjo būti vertinama, kadangi tai lemia pasiūlymo esmės keitimą. Be to, ieškovo vertinimu, Pirkimo pasiūlyme atskirai neišviešintas autobusų gamintojas, nors jo techniniu pajėgumu teikdamas pasiūlymą rėmėsi Pirkimo laimėtojas (pateikta preliminarioji pirkimo pardavimo sutartis).

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas), paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą ir ieškovo apeliacinį skundą atmetė.

Pirma, dėl Pirkimo laimėtojo atitikties profesiniam pajėgumui Teismas nurodė, kad kartu su pasiūlymu buvo pateiktas įvykdytų sutarčių sąrašas, įvykdytą sutartį, pažymą apie jos tinkamą įvykdymą ir šios sutarties šalies (užsakovės) paaiškinimai. Iš šių duomenų matyti, kad Pirkimo laimėtojas su užsakove buvo sudaręs analogišką keleivių vežimo paslaugų sutartį, pratęsiant anksčiau galiojusią sutartį. Pasibaigus šiai sutarčiai, šalys sudarė naują sutartį, galiojusią iki kol bus išrinktas naujas laimėtojas. Pasiūlyme pateikti duomenys, įskaitant užsakovės paaiškinimus, apima bendrą informaciją apie abiejų sutarčių galiojimo laikotarpį ir vertę, tačiau Pirkimo laimėtojas nepateikė naujosios sutarties. Teismas pažymėjo, kad pagal VPĮ tiekėjo kvalifikacija gali būti įrodinėjama ne vien užsakovo pažymomis, PO gali pareikalauti papildomų įrodymų ar dokumentų. Teismo vertinimu, atsižvelgiant į tai, kad vykdomos ir deklaruotos sutarties galiojimas buvo pratęstas naujais sutartimis, šios nepateikimas neturi reikšmės pasiūlymo vertinimui.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, dėl Pirkimo laimėtojo atitikties techniniam pajėgumui Teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad Pirkimo laimėtojo teisė sutarties vykdymo metu naudotis autobusais nepriklausys nuo gamintojo valios, nes pagal preliminariąsias pirkimo pardavimo sutartis viešojo pirkimo sutarties sudarymo atveju gamintojas įsipareigojo parduoti autobusus, o Pirkimo įsipareigojo juos nupirkti. Pirkimo laimėtojui įsigijus autobusus, jų naudojimas viešojo pirkimo sutarties vykdymui priklausys tik nuo Pirkimo laimėtojo valios, t. y., gamintojas nedalyvaus keleivių vežimo paslaugos teikime ir nėra ūkio subjektas, kurio pajėgumais trečiasis asmuo remiasi. Teismas konstatavo, kad transporto priemonių, kurios bus naudojamos teikiant paslaugas, gamintojas nelaikytinas ūkio subjektu, kurio pajėgumais Pirkimo laimėtojas remiasi, siekdamas pagrįsti atitiktį techninio pajėgumo reikalavimui, todėl Pirkimo laimėtojas neturėjo pareigos tokio subjekto išviešinti jokių statusu pasiūlymo formoje.

Techninis pajėgumas pirmiausiai siejamas su specifinių priemonių, būtinų sutarčiai įvykdyti, prieinamumu tiekėjui. Vis dėlto atitinkamų priemonių prieinamumas savaime nereiškia, kad tik nuosavybės pagrindu valdomos priemonės suponuoja ūkio subjekto atitiktį techniniam pajėgumui. Teismas pažymėjo, kad Pirkimo laimėtojo pasiūlyme preliminariosios pirkimo pardavimo sutartys buvo pateiktos.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjo pasiūlymo atmetimas pagal VPĮ 45 str. 2-1 d. nuostatas turi būti individualus, motyvuotas ir proporcingas (UAB „Skinest Baltija“ v AB „Lietuvos geležinkeliai“, 2024-10-31)

Ieškovas buvo pripažintas vienos konkurso dalies laimėtoju, tačiau jo pasiūlymas buvo atmestas VPĮ 45 str. 2-1 d. 4 p. ir 5 p., kadangi dėl ieškovo padėties anksčiau buvo priimti du Lietuvos Respublikos Vyriausybės (LRV) nutarimai, kuriais dėl ieškovo savininko ryšių buvo nepritarta konkretiems sandoriams. Be to, buvo papildomai gauta institucijų nuomonė dėl ieškovo padėties ir VPĮ 45 str. 2-1 d. nuostatų taikymo. Ieškovas nurodė, kad PO nepagrįstai nesupažindino jo su kompetentingų institucijų išvadomis, kurios negali būti laikomos slaptomis. Ieškovo teigimu, LRV nutarimai negali būti taikomi automatiškai, neatsižvelgiant į pasikeitusias aplinkybes. Be to, ieškovas pažymėjo, kad dalyvauja tos pačios PO rengiamuose konkursuose, kartais yra pripažįstama jų laimėtoja.

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas) pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą ieškovo ieškinį atmesti. Teismas nesutiko į bylą įtraukti kompetentingas institucijas išvadoms duoti.

Pirma, pagal Konstitucinio Teismo doktriną, atsižvelgiant, be kita ko, į konstitucinį proporcingumo principą, turi būti sudarytos galimybės įvertinti individualią kiekvieno asmens situaciją ir, atsižvelgiant į jo ryšių pobūdį, jų keliamą grėsmę valstybės ar visuomenės saugumo interesams tam tikrame ūkio sektoriuje bei kitas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones.

Įstatymų leidėjas yra priėmęs specialų Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą (NSUSOAĮ), kuriame nustatyta su laimėtoju sudaromų sandorių patikra nacionaliniam saugumui, o galutinis sprendimas priimamas LRV nutarimu. Kai LRV nutarimu konstatuojama, kad investuotojas kelia riziką nacionaliniam saugumui, su tokiu subjektu sandoriai negali būti sudaromi, kol nebus panaikintos šiame akte nurodytos grėsmės. Kai išnyksta aplinkybės, kėlusios grėsmę, Koordinavimo komisija priima naują išvadą, kurios pagrindu priimamas naujas LRV nutarimas.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas konstatavo, kad VPĮ 45 str. 2-1 d. 4 ir 5 p. tarpusavyje susiję. Dėl to, jei LRV nutarimu nepritarta sandorio sudarymui dėl grėsmės nacionaliniam saugumui, tai reiškia, kad esama kompetentingų institucijų informacijos šiuo aspektu. Kai LRV priima nutarimą dėl sandorio neatitikties nacionaliniam saugumui, perkančioji organizacija neturi pasirinkimo laisvės spręsti dėl tokio tiekėjo padėties, todėl privalo pašalinti tokį tiekėją iš konkurso. Vis dėlto galimos situacijos, kai rengiamas konkursas yra dėl kitokių sandorių, kuriems pagal NSUSOAĮ netaikoma papildoma patikra, taip pat įmanoma, kad net ir nevykdant atskiros patikros kompetentingos institucijos disponuoja reikšminga informacija.

Trečia, pirkėjai pagal VPĮ 45 str. 2-1 d. 4 ir 5 p. turi didesnę veikimo laisvę nei pagal NSUSOAĮ normas, kadangi šioje nuostatoje įtvirtinta formuluotė „gali atmesti paraišką ar pasiūlymą“. Tai reiškia, kad perkantieji subjektai disponuoja diskrecija, ar į pirkimo dokumentus įtraukti tokį tiekėjų pašalinimo pagrindą. Jei pirkimo dokumentuose yra įtvirtinti tokie pašalinimo pagrindai, o Lietuvoje paskelbta mobilizacijos, karo ar nepaprastoji padėtis ar LRV nutarimu taikoma PĮ 58 str. 4-1 d. nuostatos, pirkėjai privalo laikytis savo paskelbtų reikalavimų ir negali ignoruoti LRV sprendimo ar kompetentingų institucijų informacijos bei privalo apsvarstyti šių subjektų pasiūlymų atmetimo galimybę.

Ketvirta, įgaliojimai dėl pasiūlymų vertinimo ir atmetimo suteikti būtent perkančiosioms organizacijoms, kurios pagal VPĮ turi didesnę laisvę nei pagal NSUSOAĮ nuostatas. Dėl to tokie pirkėjų sprendimai turi atitikti proporcingumo principą, bei, remiantis Konstitucinio Teismo doktrina, priimti individualiai įvertinus kiekvieno konkretaus subjekto situaciją. Be to, tokie sprendimai turi būti grindžiami teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimais, nustatytais VPĮ ir kituose teisės aktuose, jų sprendimuose nustatytos aplinkybės atitiktų faktus. Nors sprendimas atmesti tiekėjo pasiūlymą grindžiamas kitų institucijų surinkta informacija ir išvadomis, bet perkančiosioms organizacijoms gautus duomenis turi įvertinti aktualumo ir kitais svarbiais aspektais. Dėl to perkančiosios organizacijos gali kreiptis tiek į tiekėjus, tiek į kompetentingas institucijas jų prašydama pateikti paaiškinimus ar papildomą informaciją. Kita vertus, perkančiosioms organizacijos dėl kompetencijos pirmiausia turi vadovautis kompetentingų institucijų turima informacija.

Penkta, pagal viešųjų pirkimų skaidrumo principą perkančiosios organizacijos privalo informuoti tiekėjus apie savo priimamus sprendimus. Tiekėjams, kurių pasiūlymai buvo atmesti, perkančiosios organizacijos privalo pateikti išsamią informaciją apie pasiūlymų atmetimo priežastis (VPĮ 58 str. 2 d. 1 p.). Tik būdami tinkamai ir išsamiai informuoti apie pasiūlymų atmetimo priežastis tiekėjai gali veiksmingai ir efektyviai apginti savo galbūt pažeistas teises peržiūros procedūroje. Toks pats reikalavimas galioja ir perkančiosioms organizacijoms priimant sprendimus dėl tiekėjų pasiūlymų atmetimo VPĮ 45 str. 2-1 d. 4 p ir 5 p. nustatytais pagrindais.

Šešta, Teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad byloje nenustatytos VPĮ 45 str. 2-1 d. nuostatų taikymo sąlygos. Pirkimo sąlygose buvo įtvirtinti tiekėjų pašalinimo pagrindai, susiję su LRV nutarimu ir kompetentingų institucijų informacija. Ginčijamas sprendimas priimtas pagal LRV nutarimus ir pasikonsultavus su kompetentingomis institucijomis. LRV nutarimai, kuriais buvo įvertinta leškovo padėtis, galioja, jų teisėtumas patikrintas administracinių teismų. Nors LRV nutarimai priimti dėl kitų sandorių, bet PO pagrįstai jų neignoravo taikydama VPĮ 45 str. 2-1 d. 4 p. ir 5 p. nuostatas.

Septinta, PO atliko individualų leškovo situacijos vertinimą, konsultavosi su nacionalinę saugumą užtikrinančiomis institucijomis, kreipėsi į patį leškovą, prašydama jo kelis kartus paaiškinti, ar ir kaip pasikeitė jo situacija po LRV nutarimų, t. y., ar tebeegzistuoja leškovo savininko ryšiai su grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui keliančiais asmenimis. Šio kreipimosi turinys ir tikslas buvo suprantami leškovui, todėl ginčo sprendimas laikytinas motyvuotu. Iš leškovo pateiktų duomenų paaiškėjo, kad jo savininkas nepasikeitė, o LRV nutarimais konstatuotos aplinkybės liko aktualios. Naują informaciją leškovas pateikė tik su dubliku. PO iš kompetentingų institucijų gauta informacija patvirtino poreikį vadovautis LRV nutarimais konstatuotomis aplinkybėmis ir sprendimais.

Aštunta, Teismas, priešingai nei pirmosios instancijos teismas, kuris pakartotinį leškovo padėties vertinimą atlikti delegavo pačiai PO, byloje *ex officio* atliko dubliku pateiktų aplinkybių tyrimą ir konstatavo, kad šios iš esmės nepasikeitė, kadangi liko nepasikeitęs galutinis naudos gavėjas, dėl kurio pasisakyta LRV nutarimuose. Tai, kad leškovas sudaro sandorius su kitomis ES valstybėmis narėmis, nekeičia vertinimo dėl grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

5. Lietuvos apeliacinis teismas: perkančiojo subjekto diskrecijos (ne)pašalinti tiekėją dėl jo keliamos grėsmės apimtis priklauso nuo šias aplinkybes įtvirtinančio teisės akto statuso (UAB „Skinest Baltija“ v AB „Lietuvos geležinkeliai“, 2024-11-07)

Ieškovas paraiška buvo atmesta iš PO organizuotos dinaminės pirkimo sistemos dėl jos įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą ir dėl grėsmės nacionaliniam saugumui (ginčo Sprendimas). Ieškovas nurodė, kad PO nevertino aplinkybių, kurios susiklostė po to, kai Lietuvos Respublikos Vyriausybė (LRV) 2018 m. priėmė du nutarimus dėl ieškovo savininko ryšių su užsienio subjektais keliamų grėsmių nacionaliniam saugumui, todėl buvo nepritaikiama konkrečių sandorių sudarymui su ieškovu. Šių LRV nutarimų teisėtumas buvo patikrintas administracinių teismų. PO teigimu, pats ieškovas nepateikė naujos informacijos, kad nacionaliniame saugumui grėsmę keliančios aplinkybės pasikeitė. Be to, apie nepasikeitusią ieškovo padėtį patvirtino ir kompetentingos institucijos.

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas) pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą ieškovo ieškinį atmesti. Teismas, be kita ko, nepriėmė su atsiliepiamu į apeliacinį skundą ieškovo pateiktų naujų įrodymų apie jo padėtį ir (ne)keliamą grėsmę nacionaliniam saugumui. Be to, Teismas nesutiko į bylą įtraukti kompetentingas institucijas išvadoms duoti.

Pirma, Teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad ginčo Sprendimas neteisėtas, kadangi pirkimo sąlygose nebuvo perkelta PĮ 58 str. 4-1 d. 5 p. (VPĮ 45 str. 2-1 d. 5 p.). Pagal PĮ 58 str. 4-2 d. perkantysis subjektas iš tiekėjo reikalauja pateikti laisvos formos atitikties deklaraciją, taip pat bet kurioje pirkimo stadijoje gali prašyti papildomų dokumentų (VPĮ 51 str. 12 d.). Be to, įstatymų leidėjas yra priėmęs specialų Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą (NSUSOAĮ), kuriame nustatyta su laimėtoju sudaromų sandorių patikra nacionaliniam saugumui, o galutinis sprendimas priimamas LRV nutarimu. Kai LRV nutarimu konstatuojama, kad investuotojas kelia riziką nacionaliniam saugumui, su tokiu subjektu sandoriai negali būti sudaromi, kol nebus panaikintos šiame akte nurodytos grėsmės. Kai išnyksta aplinkybės, kėlusios grėsmę, Koordinavimo komisija priima naują išvadą, kurios pagrindu priimamas naujas LRV nutarimas.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas konstatavo, kad PĮ 58 str. 4-1 d. 4 ir 5 p. tarpusavyje susiję. Dėl to, jei LRV nutarimu nepritarta sandorio sudarymui dėl grėsmės nacionaliniam saugumui, tai reiškia, kad esama kompetentingų institucijų informacijos šiuo aspektu. Kai LRV priima nutarimą dėl sandorio neatitikties nacionaliniam saugumui, perkančioji organizacija neturi pasirinkimo laisvės spręsti dėl tokio tiekėjo padėties, todėl privalo pašalinti tokį tiekėją iš konkurso. Vis dėlto galimos situacijos, kai rengiamas konkursas yra dėl kitokių sandorių, kuriems pagal NSUSOAĮ netaikoma papildoma patikra, taip pat įmanoma, kad net ir nevykdant atskiros patikros kompetentingos institucijos disponuoja reikšminga informacija.

Trečia, pirkėjai pagal PĮ 58 str. 4-1 d. turi didesnę veikimo laisvę nei pagal NSUSOAĮ normas, kadangi šioje nuostatoje įtvirtinta formuluotė „gali atmesti paraišką ar pasiūlymą“. Tai reiškia, kad perkantieji subjektai disponuoja diskrecija, ar į pirkimo dokumentus įtraukti tokį tiekėjų pašalinimo pagrindą. Jei pirkimo dokumentuose yra įtvirtinti tokie pašalinimo pagrindai, o Lietuvoje paskelbta mobilizacijos, karo ar nepaprastoji padėtys ar LRV nutarimu taikoma PĮ 58 str. 4-1 d. nuostatos, pirkėjai privalo laikytis savo paskelbtų reikalavimų ir negali ignoruoti LRV sprendimo ar kompetentingų institucijų informacijos bei privalo apsvarstyti šių subjektų pasiūlymų atmetimo galimybę.

Ketvirta, įgaliojimai dėl pasiūlymų vertinimo ir atmetimo suteikti būtent perkančiosioms organizacijoms, kurios pagal VPĮ turi didesnę laisvę nei pagal NSUSOAĮ nuostatas. Dėl to tokie pirkėjų sprendimai turi atitikti teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimus, nustatytus VPĮ ir kituose teisės aktuose, jų sprendimuose nustatytos aplinkybės atitiktų faktus. Nors sprendimas atmesti tiekėjo pasiūlymą grindžiamas kitų institucijų surinkta informacija ir išvadamis, bet perkančiosioms organizacijoms gautus duomenis turi įvertinti aktualumo ir kitais svarbiais aspektais. Dėl to perkančiosios organizacijos gali kreiptis tiek į tiekėjus, tiek į kompetentingas institucijas jų prašydama pateikti paaiškinimus ar papildomą informaciją.

Penkta, kita vertus, perkančiosioms organizacijoms nėra suteikta įgaliojimų pačioms vertinti tiekėjų keliamas grėsmes nacionaliniam saugumui, todėl jos pirmiausia turi vadovautis kompetentingų institucijų turima informacija. Nagrinėjamu atveju perkantysis subjektas nagrinėjo ne tik faktines aplinkybes, susijusias su vykdomų sutarčių pažeidimais, bet ir nagrinėjo nacionalinį teisinį reguliavimą dėl nacionalinio saugumo užtikrinimo. Ginčo Sprendimas grindžiamas ne savarankišku ir diskretiškai taikomu pagrindu dėl kompetentingų institucijų turimos informacijos (PĮ 58 str. 4-1 d. 5 p.), o dėl galiojančių LRV nutarimų, kuriais konstatuota, kad sandorių sudarymas su leškovu neatitiktų nacionalinio saugumo. Teismas nurodė, kad LRV nutarimai priimti dėl kitokių sandorių, bet perkantysis subjektas pagrįstai šių teisės aktų neignoravo.

Šešta, Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad perkantysis subjektas papildomai prašė duomenų iš leškovo dėl jo padėties. Taigi, leškovui buvo aišku, kad bus atliekamas jo pateiktų duomenų vertinimas dėl galimos grėsmės nacionaliniam saugumui. Perkantysis subjektas, surinkęs medžiagą, nustatė, kad leškovo galutinis naudos gavėjas nepasikeitė, todėl lieka aktualūs LRV nutarimai, kurie priimti leškovo savininko ryšių. Leškovas nepateikė naujos informacijos, dėl ko būtų neaktualus anksčiau atliktas kompetentingų institucijų vertinimas. Be to, prieš priimdamas ginčo Sprendimą, perkantysis subjektas konsultavosi su VPT ir kitomis institucijomis, atsakingomis už nacionalinį saugumą. Perkantysis subjektas neprivalėjo inicijuoti naują leškovo padėties vertinimo procedūrą pagal NSUSOAĮ nuostatas.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

6. Lietuvos apeliacinis teismas: perkančiosios organizacijos sprendimo atmesti tiekėjo pasiūlymą pagal VPĮ 45 str. 2-1 d. 5 p. teisėtumas vertinamas tik Vyriausybės nutarimo dėl šios nuostatos taikymo priėmimo ir kompetentingų institucijų pateiktos informacijos fakto pagrindu atskirai nevertinant šios informacijos turinio (UAB „Autovici“ v VĮ CPO LT, 2024-11-14)

Ieškovas dalyvavo CPO LT (CPO) organizuojamoje dinaminėje pirkimo sistemoje, jo kvalifikacija ir atitiktis pašalinimo pagrindams buvo patikrinta. CPO atmetė ieškovo paraišką VPĮ 45 str. 2-1 d. 5 p. pagrindu, kadangi gavo Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisija (Koordinavimo komisija) pateikė raštą, kuriame nurodyta, kad ieškovo turimi ryšiai gali kelti grėsmę nacionaliniam saugumui. Šio rašto turinys ieškovui, be konstatuojamosios išvados apie galimą grėsmę ir pacituotos VPĮ nuostatos, nebuvo išviešintas nei sprendime atmesti ieškovo paraišką (ginčo Sprendimas), nei atsakyme į pretenziją.

Ieškovas ginčijo CPO veiksmus dėl (i) netinkamai motyvuoto ginčo sprendimo, (ii) dėl šio sprendimo priėmimo detalčiai neįvertinus faktinių aplinkybių, įskaitant tai, kad ginčo Sprendimo priėmimo metu jau nebeegzistavo aplinkybės, dėl kurių pasisakė Koordinavimo komisija; (iii) dėl ginčo Sprendimo atitikties nacionalinio saugumo apsaugos teisiniam reguliavimui; (iv) dėl galimybės apsivalyti nesudarymo ir kt. Apeliaciniame skunde ieškovas papildomai nurodė, kad pirmosios instancijos teismas, iš CPO išreikalavęs Koordinavimo komisijos raštą, nepagrįstai jį pripažino nevieša bylos medžiaga, be to, neteisėtai neleido ieškovei papildyti ieškinio argumentų, kai ši medžiaga faktiškai buvo atskleista.

Lietuvos apeliacinis teismas (Teismas), pirmosios instancijos teismo sprendimą nepakeitė, o ieškovo apeliacinį skundą atmetė.

Pirma, Teismas nepatenkino ieškovo prašymo prejudicinio sprendimo kreiptis į Teisingumo Teismą, kadangi, Teismo vertinimu, jis tokios pareigos neturi (nėra galutinės instancijos teismas), be to, byloje taikytinas reguliavimas nepatenka į ES teisės taikymo sritį, dėl jo teisėtumo Teismui nekyla abejonių.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas konstatavo, kad perkančioji organizacija gali atmesti tiekėjo pasiūlymą pagal VPĮ 45 str. 2-1 d. 5 p. esant šių aplinkybių visumai: (i) turi būti įvesta mobilizacija, karo ar nepaprastoji padėtis arba Vyriausybė priima nutarimą dėl šios nuostatos taikymo; (ii) gauta kompetentingos institucijos informacija apie tai, kad tiekėjas turi interesų, galinčių kelti grėsmę nacionaliniam saugumui. Nagrinėjamu atveju abi sąlygos buvo nustatytos.

Trečia, Teismas nurodė, kad Koordinavimo komisijos rašte (viršuje) pažymėta, jog jame esanti informacija yra konfidenciali ir vėliau papildomai patvirtino, kad šis raštas negali būti atskleistas ieškoviui. Į bylą išvadas pateikusios institucijos – STT ir VSD – nurodė, kad jų pateiktai informacijai galioja slaptumo apsauga. Dėl to CPO pagrįstai nesupažindino ieškovo su Koordinavimo komisijos raštu ir vėliau pagrįstai pirmosios instancijos teismo prašė šį raštą pripažinti nevieša bylos medžiaga.

Ketvirta, dėl ieškovo teisių gynbos veiksmingumo ginčijamo sprendimo motyvavimo aspektu sprendina vertinant visus CPO procedūrinius sprendimus (raštus). CPO ieškoviui nurodė paraiškos atmetimo teisinį pagrindą (VPĮ 45 str. 2-1 d. 5 p.) ir pagrindinę Koordinavimo komisijos išvadą. Dėl to laikytina, kad jos sprendimas buvo pakankamai aiškus ir motyvuotas. Juolab iš bylos duomenų matyti, kad ieškovas faktiškai suprato Koordinavimo komisijos turinį. Be to, ieškovas pateikė pretenziją, ieškinį ir apeliacinį skundą, todėl jo teisių gynba buvo užtikrinta.

Penkta, Bylos nagrinėjimo dalykas yra ginčo Sprendimo teisėtumas, o ne Koordinavimo komisijos rašto turinys. Pirmosios instancijos teismas turėjo tik patikrinti, ar Koordinavimo komisijos rašte nurodyta informacija apie tai, kad ieškovo ryšiai kelia grėsmes nacionaliniam saugumui, o ne detaliam nagrinėti šio rašto turinį.

TEISMŲ PRAKTIKA

Šešta, Teismas nesutiko su ieškovo argumentais, kad ribota ginčo Sprendimo apskundimo apimtis suponuoja jo neapskundžiamumą. CPO gavusi kompetentingų institucijų informaciją privalėjo atmesti ieškovo paraišką. CPO neturi teisės kvestionuoti Koordinavimo komisijos ir kitų institucijų išvadų.

Septinta, nesutiktina su ieškovu, kad ginčo Sprendimas neteisėtas, nes išnyko aplinkybės, dėl kurių kompetentingos institucijos pateikė išvadą ir dėl to ieškovui turėjo būti leista reabilituotis. Kaip nurodyta, CPO privalėjo vadovautis kompetentingų institucijų pateikta informacija. Apsivalymo galimybė taikytina tik dėl VPĮ 46 str., o ginčo Sprendimas priimtas dėl VPĮ 45 str. nuostatų.

Aštunta, CPO neturėjo kito pasirinkimo kaip tik atmesti ieškovo paraišką, nes, priešingu atveju, būtų pažeidusi imperatyviasias normas ir dėl to prisiėmusi neigiamus tokio sprendimo padarinius. Taip būtų pažeistas viešasis interesas ir nepatenkinti CPO poreikiai.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

